

Toespraak dodenherdenking Waalre September 2018

Probeer u zich eens voor te stellen.... dat u elke dag..... in uw gedachte.... een paar kleine kinderhanden door een gaaswerk ziet steken... en dat die kinderhanden dan een knijpende beweging maken..... alsof ze iets willen pakken.... en heel graag iets vast willen houden.....

Eten of snoepgoed, dat is wat ze willen vasthouden.

Een beeld dat velen van u zich wel herinneren van TV of van Internet...

Maar ik heb het hier over de periode van begin 1995 in de enclave Srebrenica, in Bosnië.

De stad Srebrenica ...die in die periode een z.g. safe-heaven was voor alle moslimvluchtelingen uit deze streek.

Het thema van vanavond...vertel het verhaal... is sinds 2015 op mijn lijf geschreven.

Nadat ik een redelijk zware periode van PTSS en stil zwijgen achter de rug had, kreeg ik door de therapie, steeds meer de behoefte om MIJN verhaal te vertellen over datgene wat wij in deze periode als Dutchbat III militairen, echt hebben meegemaakt in de Moslim enclave Srebrenica.

MIJN verhaal...omdat ik steeds, en vooral ook steeds-meer verhalen... hoorde over wat er allemaal gebeurt zou zijn. Zelf wist ik wel beter....wat er onder mijn ogen, ...in de compound... in Potočari en net daarbuiten was gebeurt in juli 1995.

Vanaf 1993 al,... werd Srebrenica door Servische eenheden dusdanig bedreigd dat de stad door de Verenigde Naties werd uitgeroepen tot het eerste veilige gebied in het Bosnische conflict. Een veilig gebied...maar zonder dan ook maar een echte mogelijkheid om een toekomst op te bouwen. Gevangen in een stad...in een regio, die omringt was door z.g. OP's.

Observatieposten waarin militairen van Dutchbat de wacht moesten houden zodat Bosnisch Servische militairen die denkbeeldige grens niet over staken.... En zodoende de moslim bevolking niet zouden belemmeren in hun dagelijkse leven.... Tja,....

Ik zou aan de kinderen willen vragen die hier aanwezig zijn...de ouderen mogen ook gerust meedoen hoor.... Maar sluit eens je ogen... sluit eens je ogen en ga eens in gedachte naar je slaapkamer... kijk eens rond in je kamer...maar probeer dan tegelijkertijd te denken dat er niets op je slaapkamer staat... geen mooie spullen, geen computer, geen spelletjes, geen knuffels... helemaal niets, zelfs geen kastje, waar je je spullen in kunt stoppen...

Er staat alleen een bed.... En.... o ja... er staat niet een bed in die kamer... er staan wel 6 bedden in die kamer,.. die van je broertjes en je zusjes en je neefjes en buurjongetjes staan er ook.....strak naast jou bed...

Trouwens... het is niet eens een bed... het is alleen een matras of een deken op de grond....

Wel gezellig zou je kunnen denken... s' avonds lekker keet trappen met elkaar in bed....

Maar dat elke avond... en elke nacht... niks op je kamer om mee te spelen, geen moment dat je alleen bent..... Maak je ogen maar weer open en geniet van datgene wat je wel hebt... want dat is onze welvaart en de gelukkige omstandigheid van waarin wij leven.

Maar in de begin jaren 90 was dit heel normaal voor de kinderen van Srebrenica.

Zij sliepen met vele samen op een kamer en soms ook nog wel samen met hun vader en moeder... als die er allebei nog waren... want vaders waren meestal gevlucht voor de Servische strijders.

Dus hele gezinnen en zelfs hele families woonden samen met elkaar in kleine kamer of een heel klein huis.

Eten kregen ze alleen door wat ze zelf eventueel konden verbouwen of omdat er meel, om brood te bakken, werd aangevoerd door de UNHCR. Dit is een organisatie die er voor zorgt dat mensen in oorlogsgebieden in ieder geval zoveel als mogelijk worden voorzien van de eerste levensbehoefte. Maar dat is ook alles. Geen luxe kleding, geen computerspelletjes, geen....ach eigenlijk helemaal niets hadden ze....

Het hebben van voedsel was levensbehoefte nummer een in de enclave. Zo moesten wij wekelijks een vuilniswagen vanaf onze compound begeleiden naar de lokale vuilstort, en nadien moesten wij dan rapport uit brengen dat deze vuilnisauto ook daadwerkelijk zijn vuil had gestort....

Echter van dat storten kwam niets terecht.... want zodra deze auto in de buurt kwam van de stortplaats doken jongen volwassenen, met gevaar voor hun eigen leven, achter in de rijdende vrachtwagen, om als eerste in die vuilnishoop te kunnend duiken..... op zoek naar voedsel.

Om hun middel droegen ze een "zelf gemaakt tasje". Een tasje,....wat ze zo snel als mogelijk vol stopten met alles waar nog maar een beetje voedsel in kon zitten.... Theezakjes, koffiefilters, kartonverpakkingen..... waar melk en andere sappen in hadden gezeten, en alle soorten van restanten eten, verdwenen vliegensvlug in het tasje... ze graaiden alsof hun leven er van afhing.... nee....sterker nog....hun leven hing ervan af. Want ze hadden dit nodig, er was namelijk niets anders....

Elke week weer als ik terug reed naar de compound voelde ik mij schuldig over hoe ik omging met mijn afval.... Elke keer weer keek ik naar wat ik weggooide en schaamde ik mezelf als ik iets eetbaars op mijn bord achterliet. Hoeveel mensen zou ik hier wel geen plezier mee kunnen doen, dacht ik dan....

Het leven in deze enclave was voor de bewoners overigens sowieso helemaal geen pretje.

Vele gezinnen woonden samen in woningen en onderkomens. In sommige woningen en kantoorpanden woonden maar liefst 40 gezinnen in een ruimte. Hygiëne en privacy waren er niet.

Ik had dat al enkele malen mogen ervaren tijdens onze sociale patrouilles die we wekelijks liepen door het gehele gebied. Wat we dan af en toe te zien kregen..... was echt hartverscheurend.

Maar ondanks dat de mensen weinig te eten hadden om hun gehele gezin te voeden, werden we vaak door de lokale bevolking uitgenodigd om een kijkje te nemen in hun huis en werden we zelfs uitgenodigd om een hapje mee te eten.

En uit beleefdheid kon je en mocht je dat dan niet afslaan. Enkele mensen van onze patrouille hielden dan buiten de wacht terwijl wij binnen in gesprek raakten met de bewoners om op deze manier nog meer contact te leggen.

Tijdens mijn laatste rotatiekonvooi naar Zagreb, wat ik samen met collega's 2 wekelijks uitvoerde, werd het ons pas echt duidelijk, dat de wereld langzaam wakker werd van wat er in de enclave en in de stad Srebrenica zich afspeelde. Maar onze taak als Dutchbat ging door en dus moesten telkens gewoon weer terug het gebied in om samen met onze collega's het beste ervan te maken voor de burgers in dit gebied.... maar dat alles zonder mandaat en zonder middelen in de breedste zin van het woord.

En toen de val van de enclave echt op handen was, werden we opnieuw het gebied...buiten de veilige compound.... ingestuurd.

Nu juist niet voor de sociale contacten maar om een z.g. corridor vrij te maken voor een op gang zijnde vluchtelingen stroom. Een stroom van, zo zou later blijken, ruim 40.000 mensen.

U kent die beelden van TV misschien nog wel.... En een groot gedeelte van deze mensen zou niet via de hoofdweg komen maar via allerlei sluiptwegen.... om uit handen te blijven van de Serviërs, en om vooral maar niet geraakt te worden door het vele spervuur uit allerlei bulderende mortieren, “kanonnen” en geweren.

Wij,... als oorspronkelijke bevoorradingsgroep,..... kregen opgedragen dat wij met een groep buiten de compound een z.g. corridor-weg moesten vrijmaken en die vrij te houden zodat de vluchtelingen via een achteringang onze compound veilig konden bereiken.

Na een korte patrouillegang werden de gevechten in de bergen dusdanig dat ook onze patrouillegang niet echt veilig meer was en al snel merkten we dat we in de vuurlinie terecht kwamen van de Servische eenheden die vanuit de bergen schoten op alles wat zich vanuit de compound richting Srebrenica stad en visa versa bewoog. En gezien het feit dat we niets hadden om onszelf te beschermen, moesten we noodgedwongen diep wegduiken om niet getroffen te worden door de rond fluitende kogelregen.

En zo belandde ik in een z.g. keldergat van een woning. Met het hart nog kloppende in mijn keel, wierp ik een blik door een kelderraam naar binnen waar ongeveer

50 mensen, hoofdzakelijk vrouwen en kinderen.... diep in zaten weggedoken.

De angst straalde van deze mensen af en het enige wat ik tussen de inslagen van buiten hoorde.... waren de jammerende en de schreeuwende kinderen en volwassenen.

Toen ik probeerde hun gerust te stellen vanuit mijn positie, kreeg ik al snel een baby aangeboden, die ik maar eventjes moest meenemen naar onze compound. Geloof u mij dat het kerstverhaal met de tekst: gewikkeld in doeken... vanaf dat moment een compleet ander verhaal voor mij werd voor de rest van mijn leven.

Ik kon het kind niet aannemen om het te beschermen, dat ging eenvoudig weg niet op dat moment, mede omdat ik buiten de 8

mannen van mijn eigen groep had zitten waar ik voor moest zorgen en ik bij god niet wist waar zij waren ondergedoken.

Ik moest op dat moment vele mensen teleurstellen. Teleurstellen omdat ik niet kon doen wat zij van mij op dat moment verwachtte.

Nadat de val van enclave definitief was ingezet en de Bosnische Serviërs oprukten tot uiteindelijk voor de poort van de compound, zochten maar liefst ruim 6000 mannen, vrouwen en kinderen hun toevlucht op onze compound van Dutchbat.

Sterker nog, wij boden ze deze mogelijkheid door enkele uren vooraf en tijdens de opgang zijnde val aan de achterkant van de compound een gat in het hek te knippen zodat de vluchtelingenstroom zich op onze locatie kon ophouden en de mensen het idee hadden dat ze in een veilig gebied waren beland.

Echter op een gegeven moment moesten we stoppen met het toelaten van de mensenmenigte, simpelweg omdat het er teveel werden en we geen plaats voor al deze mensen, uiteindelijk ruim 40.000...

In de dagen dat de mensenmassa zich ophield op onze compound hebben we zo goed en zo kwaad als het ging deze mensen van voedsel en medicamenten voorzien.

Maar hoe voed je in godsnaam de ruim 6000 mensen.

Welnu... daar waar een wil is, is ook een weg... en al snel maakten we een gerecht van gevechtrantsoenen welke we vermengden met 3 x zoveel water zodat er een soort soep ontstond en waarmee we, georganiseerd, ... de vele monden konden voeden.

Dankbare maar vermagerde blikken van de vluchtelingen keken ons aan, op het moment dat we hun bordje of blikje volschepte met de z.g. soep. De vragende ogen...die maar een ding wilde.... Meer... meer eten... voedsel.... waar ze zo'n enorme behoefte aan hadden, maar wat we moesten verdelen over de vele hongerende monden, die ogen...zie ik nog vaak voor me...

Een dikke rij van mensen ontstond voor het uitgifte punt waarbij geweld niet werd geschuwd als iemand het lef had om voor te kruipen.... of

wanneer iemand met 2 bordjes in de rij stond... Maar dat andere bordje was soms voor diegene die zo verslapt en vermagerd waren dat ze zelf niet meer in de rij konden staan... maar dat boeide niet.

Hier gold het recht van de sterkste... zelf halen...dat was waar het omging.

Uren nog zou ik over deze uitzending en Dutchbat III kunnen vertellen, want het is een gebeurtenis geweest die diepe groeven en sporen in mijn leven heeft achtergelaten....

Mijn echtgenote Elize zegt vaak;

Wim,.. je kunt niet voor iedereen op de wereld zorgen,.... maar toch....

Ergens knaagt er in mij een beestje en dat beestje zegt niet vaak “nee” als mensen mij iets vragen.... Voor mij is dit achteraf een positief punt wat ik uit deze verschrikkelijke oorlog heb mogen meenemen voor de toekomst.... en voor mijn eigen ontwikkeling.

En misschien sluit dat juist wel heel erg goed aan bij mijn interesse en bij mijn inzet in het welbekende gilde en schutterswezen wat ook hier in Brabant groots wordt onderhouden.

De Schuttersgilden voeren, Broederschap, Trouw en Dienstbaarheid hoog in hun vaandel.

Gelooft u mij dat na mijn uitzending van 1995 maar ook de andere uitzendingen en inzetten in mijn carrière binnen defensie, deze drie gewortelde woorden in deze culturele belevenis, een compleet andere invulling hebben gekregen.

Ik dank u voor uw aandacht.